

MØTEREFERAT		REFERAT FRA EKSTRAORDINÆR KONTAKTKONFERANSE - MFU	
Tid:	9 – 10. januar 2004	Sted:	Kommandantboligen
Innkalt av (avd og person):	Ingvald Lunde/		
Ordstyrer:	Ingvald Lunde/Hans Christian Helseth	Referent:	Roald Sivertsen
Deltakere:	Medlemmer av Hovedstyret, Kontakt- og andre ressurspersoner (Se vedlegg)		

1. Innledning og åpning av kontaktkonferansen

I President Ketil Olsen sitt fravær grunnet tjeneste ved SHAPE, ønsket Visepresident Hans Chr. Helseth velkommen.

Han overbrakte en spesiell hilsen og takk fra GIS til Redaktør Ntfs, Svein Carl Sivertsen, for en seriøs og tidsriktig leder i Tidsskriftet nr 5/2003 vedrørende alvorlige ulykker i Forsvaret.

Generalsekretæren understreket i sin innledning betydningen av SMS sitt engasjement i forsvarsdebatten, og da med spesiell henvisning til konstruktive og viktige innspill i ”Skjold-saken”.

Med henvisningen til Forsvarssjefens Militærfaglige Utredning (MFU), som vil danne grunnlag for neste Langtidsmelding om Forsvaret, vil SMS sitt engasjement nok en gang være av betydning, og ikke minst sterkt ønskelig fra Sjøforsvarets ledelse. ”SMS trengs for å sette maritime spørsmål på dagsorden.”

Ref. også til Stortingspresident Kosmo sitt åpningsforedrag ved Forsvarets Høyskole, 6 januar 2004, hvor betydningen av engasjement og ”demokratisk debatt” understrekes. I det videre engasjementet fra SMS fremhevet også Generalsekretæren tidligere vedtak på Kontaktkonferansen i Horten, om viktigheten av aldri å debattere og fremheve egen posisjon på bekostning av andre forsvarsgrener.

2. Status MFU for Sjøforsvaret v/Stabssjef SST, FKOM Arild Inge Skram

(NB! Merk at debatt etter de enkelte presentasjoner er samlet i eget punkt.)

MFU har vært en tung og arbeidskrevende prosess hvor det sentrale i prosessen har vært *”et moderne forsvar tilpassert en ny tid.”*

Kjennetegn og stikkord som beskriver det fremtidige Sjøforsvaret vil være

- Fleksibilitet, mobilitet, deployerbarhet og gripbarhet
(Gripbarhet ble beskrevet som når en operativ enhet er tilgjengelig på kort varsel til å utføre de oppgaver den er pålagt og opptrent til å utføre i et gitt område/situasjon)
- Kvalitet fremfor kvantitet
- Nettverksbasert (samarbeid på tvers av forsvarsgrener)
- Krav til transformasjon (Dette vil være evnen til å omsette tildelte midler på best mulig måte i maritim slagkraft og operativ effekt)
- Tilpasset operativ logistikk (”Forsyninger fra base til kjøp”)
- Alliansetilpasset, med evne til å bidra i NATO og internasjonale operasjoner

Klare utfordringer vil være relatert til drift hvor vi får færre enheter og økende driftskostnader, samtidig med en målsetning om økning i operativitet og maritim slagkraft.

Videre ligger det en utfordring i de eksisterende prosjekter til å få utrustet fartøyene med de våpensystemer og antall våpen som forventes.

Et markert utviklingstrekk er endring i bruken av maritime maktmidler ved at vi får et skifte fra fokus på havet i seg selv, til fokus på havet som grense til land.

Å føre frem styrker som et strategisk konsept og prioritert oppgave er et overordnet utviklingstrekk hos alle vi ønsker å sammenlikne oss med.

Fokus på internasjonal deltakelse er videreført og forsterket. (Her kan nevnes at enheter fra alle flotiljene har vært deployert i internasjonale operasjoner etter 11. september 2001. Sjøforsvaret har deltatt i totalt 10 operasjoner med 24 enheter)

Fokus på "Littoral Warfare" (operasjoner i kystnære farvann) er også videreført og forsterket. (Her har Sjøforsvaret gjennom år utviklet kompetanse det nå er "etterspørsel" etter i NATO-sammenheng.)

Den særdeles sterke økning i oljetransport fra Barentsregionen (Kolafjorden), langs norskekysten, gis også spesiell fokus. Rundt 2010 vil dette utgjøre ca 150 millioner tonn råolje i året, som vil tilsvare ca 20 store oljetankere langs norskekysten i uken. Dette gir oss en helt ny utfordring. (*Ref. Paneldebatt om betydningen av nasjonal tilstedeværelse og suverenitetshevdelse – kontra forventninger til og nødvendigheten av deltakelse i Intops.*)

For videreutvikling av FLO kan følgende fremheves:

- FLO/D videreutvikles for å kunne skille ut deployerbare logistikkbasert og støtte innsatsstyrkene utenfor hovedbaser både i Norge og i utlandet
- FLO/M samles på Kjeller med filial på Haakonvern
- Det foreslås å samle regionale støttefunksjoner under FLO

Som et utgangspunkt for videre debatt om MFU, har GIS overfor FSJ, gitt uttrykk for sin støtte på generelt grunnlag, men samtidig som han mener at der er behov for avklaringer og presiseringer.

I det videre arbeidet er det ønskelig med støtte og engasjement fra SMS på følgende områder:

- Prinsipiell støtte til Sjøforsvarets anbefaling av MFU, men at det er klart behov for tilpasninger og avklaringer
- Riktig og godt at MFU bekrefter behovet for en moderne og god maritim struktur
- Fokus på at fremtidige ressurser til drift tilpasses vår nye struktur. Her er en forutsetning at politiske myndigheter bevilger midler til drift av de enheter de har besluttet å investere i. Merk følgende presiseringer:
 - Våpen til nye fartøyer
 - Sjømålskapasiteten til Nansen og Skjold
 - Oppdatering Mineryddingsfartøyer
 - 5 år for sent og begrenset økonomisk ramme
 - Oppdatering Ula
 - Begrenset økonomisk ramme

GIS ønsker også å ta i bruk **Marinen** som "merkenavn" i betydningen Sjøforsvaret. (Sjøforsvaret vil fortsatt være det offisielle navnet). Her vil det derfor være behov for en "merkevarebygging". Kan SMS bidra i denne prosessen?

3. MFUs betydning for våre stridsenheter v/ SJKE FKOM Trond Grytting

SJKE presenterte FSJ forslag til fremtidig maritime struktur

- Fra 2010 vil Sjøforsvaret få **11 overflatekampfartøyer** bestående av 5 fregatter og 6 Skjold klasse
- Hauk klassen utfases når Skjold innføres
- 6 ULA klasse undervannsbåter
- 4 Oksøy klasse minejakt
- 2 Alta klasse minesveip
- Minedykkerkommando videreføres med KNM Tyr som støttefartøy
- Kystjegerkommando videreføres, men integreres i ISTARbn
- Marinejegerkommandoen videreføres, men integreres i en felles spesialstyrke hvor Hæren er styreprodusent.
- Kystvakten opprettholder sin operative struktur

Basert på dette forslaget kan følgende fremheves:

- Den nye strukturen representerer tydelig ”kritisk masse” i forhold til selvgenerering, opprettholdelse av og videreutvikling av kompetanse
- Det er uavklarte spørsmål relatert til minefartøyene. Hva vil skje med de resterende 2 fartøyer dersom vi får 4 minejakt og 2 sveipere?
- Det er brudd mot tidligere St.prp (45 og 55) når det foreslås at Hauk-klassen utfases uten at det gis erstatning. (Skjold er ingen MTB)
- MFU er svært uklar med hensyn til Kystjegerkommandoen (KJK) ved forslag til innføring i felles ISTAR. (Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance)
- Marinejegerkommandoen (MJK) foreslås som en del av felles spesialstyrke underlagt FSJ hvor Hæren er styreprodusent.
- MFU vektlegger deltakelse i internasjonale operasjoner i større grad enn nasjonal tilstedeværelse
- Hvis den foreslåtte ressurstilgangen (budsjettmidler) reduseres, bør minevåpnet og KJK legges ned

De største utfordringer for Kysteskadren relatert til innholdet i MFU er følgende:

- Forslaget representerer en tydelig kritisk masse
- Større grad av profesjonalisering
- Kravet til å delta i internasjonale operasjoner med enheter fra alle flotiljer samtidig som strukturen representerer en tydelig ”kritisk ramme”. Dette kan medføre at den nasjonal tilstedeværelse i større grad vil være ivaretatt av KV
- Ta i mot og ”levere” i henhold til ressurstilgangen. Utfordringen ved å drifte ”høyt teknologiske” nyinvesteringer. Samtidig som Forsvaret ”bygger ned” må stillingsbemanningen relatert til nye fartøyer/oppgaver opp med 200 personer. Nye fregatter har 1. prioritet
- Utviklingen for KJK, MJK og operativ logistikk

SJKE ønsker at SMS vektlegger følgende:

1. Det er mye positivt i MFU. Den understreker den maritime betydning
2. Fokuser på ”konflikt” mellom ”politisk krav” til nasjonal deltakelse og tilstedeværelse i f eks Nord-Norge (dette innebærer kraftig bruk av budsjettmidler) kontra internasjonal deltakelse (Intops dekkes av friske penger). ”Flagwaving” i nasjonale områder kommer til å svekke marinens kampkraft og tilgjengelighet
3. Sikre det politiske grunnlaget for bevilgninger til Marinen
4. Tydelig engasjement med klare presiseringer frem til langtidsmeldingen foreligger, f eks relatert til Minevåpenet, MJK og KJK
5. Fokus må være mot fregattene, og at disse leveres med forutsatt bestykning, og at vi klarer å bemanne, trene og drifte disse
6. Marinen bør ha en hovedbase, utover det bør all logistikk være mobil.
7. Tidsskriftet ”I Marinen” bør tunes opp i samarbeid med NTfS i henhold til egen informasjonsstrategi

4. MFUs betydning for utdanning v/Sjef Sjøforsvarets Skoler FKOM Atle Karlsvik

Hovedtrekkene i MFUs utdanningsmodell er basert på dagens utdanningsmodell i Sjøforsvaret hvor Sjøkrigsskolen fungerer godt som utdanningsinstitusjon av ledere.

Det er en utfordring med hensyn til den holdningsendringen som har skjedd i samfunnet kontra de forventninger vi har i forsvaret. ”Det er en utfordring å lære unge individualister å sette fellesskapet i fokus”.

Befalsskolen er foreslått nedlagt i Horten. Grunnleggende Befalskurs vil for oss være en ”marinemodell” som rekrutterer direkte fra de sivile skoler.

Grunnleggende Offisersutdanning (GOU) blir nå treårig. Dagens system med KS1 og KS2 blir nedlagt. Utdannelsen gir en Bachelorgrad hvor 1. år er en lederskapsmodul, og de 2 siste er en fagmodul.

Videregående Offisersutdanning (VOU) vil kunne gi en Mastergrad. Dagens KS2 blir nedlagt. Stabsskolen blir 1 årlig, og dagens grunnkurs legges ned. De beste og mest egnede får tilbud om ett år påbygning, som vil kunne lede frem til nevnte Mastergrad.

SJ Skoler ønsker at SMS vektlegger følgende:

- Være positive til MFU på utdanningsiden. Ikke fokuser på hvor BSS (GBK) bør ligge.
- Selv om skoleskipene ikke er nevnt i MFU, ønsker Sj. skoler å benytte disse i større grad. Erfaringer fra ”Statsraad Lehmkuhl” er så langt særdeles positive
- Vær skeptisk til ”maktkonsentrasjon” ved etablering av et Forsvarsakademi på Østlandet

5. MFUs betydning for Kystvakten v/ KK Yngve Kristiansen

- Lite divergens mellom MFU og KV behov, krav og målsetning. K/V skal fortsatt være en del av Sjøforsvaret og K/Vs operative struktur opprettholdes
- Tilstedeværelse i nasjonale områder vil i større grad ivaretas av K/V (fra Marinen til K/V – representerer en utfordring)
- Operativ ledelse av K/V direkte fra FOHK i Stavanger vil bli vurdert, men Skvadronsledelsen bør ligge i operasjonsområdet fordi den utøver taktisk kommando (TAKOM) over K/V.

- Kvaliteten på tjeneste og besetning er viktig med hensyn til utførelse av oppgavene. Utdanningssystemet er alltid en utfordring for K/V ved at rekrutteringen skjer fra sivile skoler.
- Begge K/V-baser anbefales opprettholdt
- Indre Kystvakt (IKV) skal fornyes innen 2008. I løpet av 2004 vil IKV og Bruksvakten bli slått sammen. Leie av Bruksvaktskøyter opphører. En døgnbemannet Bruksvaktsentral etableres på Sortland (SKYS).
- K/V ser positivt på den foreslått felles KKI-utdanning.
- Generelt sett er MFU positiv for K/V som ønsker å forbli i Marinen med et tett samarbeid med "flåten"

6. Paneldebatt

(For å få en bedre "oversikt" over det som fremkom under debatten er innlegg/kommentarer søkt samlet under samme "emne")

Nasjonal tilstedeværelse – internasjonale operasjoner

- Jacob Børresen kommenterte tilstedeværelse på Nord Norge, kontra internasjonal tjeneste. SJKE understreket at det viktige er at marinen seiler, og av mindre betydning hvor de seiler. Det sentrale er at vi kamp-produserer for det de politiske myndigheter har bestemt vi skal gjøre.
- Stabssj. SST mener SMS bør sette fokus på at vi får tilført det som er bestemt, og at Marinen har den kampevnen som forutsettes. Dette gir ingen motsetning mellom Intops og Nasjonal oppgaver.
- Steensland: Internasjonal tjeneste skaffer Forsvaret generelt og Marinen spesielt en verdifull erfaring. Samtidig får de deltakende enheter muligheten til å evaluere om de virkelig er den profesjonelle plattform, som den forutgående opplæring/ressursbruk burde tilsi de er.
- Svensholt: En av hovedgrunnene til at vi fikk nye fregatter og "Skjold", var vektlegging av de nasjonale oppgaver med tilstedeværelse og suverenitetshevdelse. Er det politisk aksept for Marinens årsprogram?
- SJKE kommenterte at programmet er balansert mellom trening, kompetanse og stridsevne, og det kan ivareta både Intops og nasjonal tilstedeværelse. FSJ og SjøFOHK har approbert programmet, men det er ikke kjent at det foreligger politisk aksept for årsprogrammet ennå.
- GIS sier: "Baseorientert, mindre seiling, mindre i Nord Norge. Tilstedeværelsen her må ivaretas av KV." Dette har ikke politikere blitt konfrontert med. Karlsvik mener GIS tester grensene for dette, i en fase der Sjøforsvaret består av få enheter.
- KB: Jeg er sterkt uenig dersom det blir at K/V alene skal ivareta tilstedeværelsen. At det fra tid til annen kan bli nødvendig er noe annet. SMS må avvise at dette skal være en forutsetning. Vi vil miste handlefriheten ved ikke å "være til stede". Med hensyn til synkende kompetanse ved fravær fra hovedbase vil dette gjelde uansett, både internasjonalt og i Nord Norge. SMS må arbeide for at Marinen skal kunne løse de nasjonale oppgavene, og da må vi ha et større antall overflatefartøyer i fremtiden. Vi bør ha et fotfeste i Nord Norge i form av en base!

- SJKE: MFUen sier ingen ting om hvordan vi opererer de styrkene vi har. Vi må ikke bidra til å gi inntrykk av at vi har nedprioritert de nasjonale oppgaver. Våre enheter brukes der våre politikere bestemmer at de skal brukes.
- Sommer: Fellesoperative løsninger er nå i sentrum. Fokus er flyttet fra indre Troms til de maritime områder. Her mangler det et konsept for hvordan Forsvaret skal anvendes totalt i en fellesoperativ kontekst. Norges sikkerhetspolitiske konsept eksisterer, men hvor er Norges fellesoperative konsept?

Hans Chr. Helseth gav et skjematisk bilde over årsprogrammet for 2004 som viser fremdeles en sterk overvekt av tilstedeværelse i nasjonale farvann.

- Bratli: Stortingspolitikere opplever at Sjøforsvaret ikke er til stede i Nord Norge og spør seg selv: Hva er det Sjøforsvaret driver med?
Det er derfor helt nødvendig å få frem til politikere den type fakta som nettopp ble vist.

(Med referanse til paneldebatten under dette punktet kan det være nyttig å hente et utdrag fra det ovennevnte foredraget til Kosmo ved Høyskolen)

”Mangel på tilstedeværelse i nord er et farlig signal å sende. Ikke bare overfor vår store nabo, men også overfor store europeiske fiskerinasjoner. Godt naboskap fordrer gjerder, i denne sammenheng vilje og evne til å oppføre seg forutsigbart, og et forsvar som er tilstede. Skaper vi et vakuum, kan vi garantert regne med at andre vil fylle det. Og det er nettopp et vakuum vi nå risikerer å skape.

En nedbygging av Forsvarets tilstedeværelse i Finnmark og Nord-Troms kan være direkte uforsvarlig, og savner forankring i en rimelig sikkerhetspolitisk analyse.

Tvert om understreker regjering og storting at

"suverenitetshevdelse er en kjerneoppgave for Forsvaret og forutsetter evne til å håndtere større og mindre episoder på land, i territorialfarvannet og i norsk luftterritorium... .. Effektiv og troverdig suverenitetshevdelse forutsetter at Forsvaret har tilstrekkelig ressurser til å overvåke aktiviteten i våre områder og være tilstede på kort varsel med egnet materiell og personell".

Struktur skissert i MFU representerer kritisk masse.

- Børresen: ”I dag” er Intops etterspurt, men det langsiktige er de nasjonale oppgaver. Vi vil få så få enheter at vi vil være på kritisk masse. Det er tidligere uttykt bekymring for at vi vil klare bemanning av fregatter og ”Skjold”, og ikke minst få nødvendige driftsmidler til å drive denne strukturen. Målsetningen må derfor være at de enheter vi har, må vi kunne bemanne og drifte, og de skal driftes godt.
- KB: GIS sier at MFU gir en god balanse. Jeg har et problem med å forstå dette. Balanse i forhold til hva? MFU slår fast at de nasjonale interesser er de primære. På et eller annet punkt har det glippet fordi det ikke er mulig å tilbakeføre strukturen til oppgavene. SMS må arbeide for at Marinen skal kunne løse de nasjonale oppgavene og da må vi ha et større antall overflatefartøyer i framtiden.
Jeg forutsetter videre at de enheter vi anskaffer blir bestykket med de nødvendige våpensystemer. For SMS er det meget viktig at vi understreker at vår evne til å løse de nasjonale oppgavene ikke kan gjennomføres dersom vi utfaser Hauk-klassen uten erstatning.
- Skram: SMS bør heller ha fokus på det som leveres, og at de enheter får den tilstrekkelige kampevne fremfor å kreve flere overflatefartøyer.
- KB: For meg er det en forutsetning at nye fartøyer leveres med de politiske vedtatte våpenløsninger.

- Rein: Er det realistisk å tro at vi kan få en større struktur enn det som er skissert i MFU? Husk at det er fortsatt stor motstand mot Skjold i Forsvarets øverste ledelse. Vi bør konsentrere oss om å støtte den strukturen som ligger der, og samtidig påpeke at det er en minimumsstruktur.
- Sommer: Det hersker enighet om at den skisserte struktur representerer kritisk masse. Ved flere ”ostehøvelkutt” vil dette da medføre at alle kommer under kritisk masse. Det bør derfor vurderes å kutte i bredde, og ikke bare i dybde når ytterligere reduksjoner blir nødvendig.
- Bratli: Vi bør jobbe med en åpen ende formulering om at vi er på en minimumsstruktur og trenger flere enheter, uten at vi bør være konkrete nå. Vi må ikke skape inntrykk av at vi har akseptert at vi skal leve videre med en minimumsmarine som MFU legger opp til.

Andre emner:

Beordringsplikt

- Reinboth: Er det riktig at deltakelse i Intops skal være basert på beordringsplikt?
- SJKE: SMS tok opp saken med frivillighet til Intops i 92, og konkluderte med at dette bør være basert på beordring og ikke frivillighet.
- Helseth: MFUen anbefaler beordringsplikt. Å stable sammen et fartøy der alle sammen skal være på kontrakt er et ”mareritt”.
- Børresen. Dersom deltakelse skulle vært basert på frivillighet kunne politikerne i ettertid f eks ved senskader, fraskrive seg ansvaret og bare henvise til det ”generelle” helsevesenet.

Basert på debatten rundt dette emnet er det riktig å si at det var en generell enighet om at SMS opprettholder sitt syn på at beordringsplikt bør gjelde ved deltakelse i Intops.

Marinens tekniske standard

- Krohn: Jeg er opptatt av den tekniske standard på våre enheter. I løpet av 9 år har vi totalforlist to operative marinefartøyer i fredstid. Ingen av disse ulykkene burde skjedd. Rapporten etter Orkla-brannen rettet sterk kritikk til vår evne til teknisk vedlikehold og kontroll. Når ledelsen for Sjøforsvarets vedlikehold (FLO/M) nå skal flyttes til Kjeller, vil jeg stille kritisk spørsmål til om ikke den faglige kompetansen blir ytterligere svekket, og vi får en manglende teknisk understøttelse. Mao det blir verre enn det har vært. En mulighet kan være å sette fartøyene ut til sivilt teknisk klasseselskap, men er ikke sikker på om dette blir bedre. Alternativet er å bygge en bedre organisasjon selv. Hvem holder egentlig øye med hva som foregår på dette området? Hvem kontrollerer eller verifiserer at denne organisasjonsendringen vil gi oss den nødvendige tekniske understøttelse?
- S C Sivertsen: Er også meget bekymret for FLOs evne til å følge opp de store pågående prosjekter.
- SJKE: Det foregår en enorm omstilling i FLO. Det er et godt spørsmål om hvem som følger opp. FLO ved direktøren har ansvaret for å designe et system som ivaretar Sjøforsvarets behov. Det er vanskelig å gå inn og detaljkontrollere, og derfor viktigere å sette krav til leveranser.

7. Oppsummering 2. dag

Øystein Jensen gav en god og detaljert oppsummering av innholdet i presentasjonene og i den etterfølgende debatt fra første dag av konferansen.

Før debatt om innhold og utforming av resolusjonstekst fra konferansen, fremkom det følgende vedrørende videre engasjement og fremdrift.

- SMS bør fokusere på at eksisterende forslag representerer en kritisk masse
- Det eksisterer en ”konflikt” mellom forslag til utfasing av Hauk-klassen og tidligere Stortingsproposisjoner
- SMS bør fokusere på det som allerede er vedtatt i Stortinget vedrørende nye fartøyer og den våpenutrustning som er vedtatt
- SMS bør snarest lage et resymé fra konferansen i tillegg til resolusjon, som igjen sendes til forsvarskomiteens medlemmer samt andre sentrale personer og institusjoner.
I denne forbindelse er det meget viktig også å tenke på form og fremgangsmåte

Et konkret forslag på dette var å gi en skjematisk fremstilling på hva en minimumsstyrke på 11 overflatekampfartøyer egentlig kan benyttes til. Skjematisk bilde av hvilke som vil være fullt ut operative (implisitt har full bestykning), hvilke vil være under oppøving, under vedlikehold, deltakelse i internasjonale operasjoner, deltakelse i oppsatte NATO-styrker, etc.

8. Resolusjonstekst

Den endelige resolusjonstekst er vedlagt referatet.

9. Avslutning

Konferansen ble avsluttet av Visepresident hvor han blant annet understreket et særdeles positivt engasjement fra deltakerne.

Han lovet også en meget god og grundig forberedelse til møte med Forsvarskomiteen i april hvor resultatet fra denne konferansen var det viktigste innspillet til disse forberedelsene.

***Merknad:** De enkelte presentasjoner fra Konferansen er lagt ut på SMS sine hjemmesider under adressen www.sms1835.no*

Sted og dato:	Bergen, 24. Januar 2004	Signatur:	Roald Sivertsen
----------------------	--------------------------------	------------------	------------------------